

Forfatter: Hertz, Henrik

Titel: BREV TIL: Heiberg, Johan Ludvig FRA: Hertz, Henrik (1854-08-05)

Citation: Hertz, Henrik: "BREV TIL: Heiberg, Johan Ludvig FRA: Hertz, Henrik (1854-08-05)", i *Breve fra og til Henrik Hertz*, Gyldendalske Boghandels Forlag, s. 154. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001990301-000-shoot-L0019903010000072.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Breve fra og til Henrik Hertz

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Fra Hertz til Heiberg.
Hvidøre d. 5te August 1854

Høistærede Ven! Jeg forstaaer ikke, hvad der i mit Brev har kunnet bringe Dem paa den Mening, at jeg »paa en Maade har villet true Dem« endogsaa med tre Autoriteter. Jeg har først yttret mit Ønske, at appellere fra Deres Dom til et Overskjøn (Dette juridiske Udtryk har nok Ørsted indført), hvortil jeg med nogen s. 155 Grund antog mig berettiget. De vil vist erindre, at der kort efter Deres Udnævnelse til Enedirecteur blev i et Blad yttret som afgjort, at Directurens Censur kunde appelleres til Cultusministeren, der da i den Anledning vilde udnævne en Comitee. Dette blev strax efter i den Berlingske Tidende rettet derhen, at en saadan Bestemmelse ikke fandtes, men at det ikke kunde betvivles, at en Appel til Ministeren vilde have den omtalte Virkning. Saaledes omtrent lød Ordene, og jeg antog dem for officielle, hidrørende enten fra Dem eller fra Madvig. Selv yttre De, at Madvig har havt denne Idee, og De maatte da altsaa vel kunne vide, hvad jeg har meent med mit »Overskjøn«, og finde det forklarligt, om jeg er kommet »paa Vildspor«; thi der er senere intet fremkommet, hvoraf jeg kunde slutte, at den omtalte Idee, der laae saa nær, var frafaldet.

Af nogensomhelst Trudsel vil De heller ikke finde Skygge i, hvad jeg har sagt om mit Lystspils Trykning. Denne omtalte jeg netop i Deres og Theatrets Interesse, »da man saaledes maaskee vilde kunne erfare Publicums Dom, og da gaae frem med større Sikkerhed.« Om det skulde være en mundtlig eller trykt Dom, omtalte jeg ikke. Men mindst kunde jeg falde paa at vente noget Tilhold i vore Blade. s. 156 Med de meest hørøstede af disse staaer jeg mig ingenlunde brilliant, og jeg kan sandsynligvis vente Stykket complet nedrevet »eftersom ikke engang Deres partiske Venskabshensyn (hvilket man jo rigtignok før har skudt sig ind under) turde antage det«.

Hvad endelig Deres Kone angaaer — thi andre Skuespillere har jeg ikke paaberaabt mig, eftersom Ingen ellers kjender Stykket — da kan De dog vel ikke for Alvor troe, kjære Ven, at jeg paa en Maade har villet true Dem med hende. Hvad hun har yttret for Dem, veed jeg ikke; men hvad hun i min Stue har yttret om Stykket for mig og min Kone, tør jeg vel paaberaabe mig. Hun satte dette Stykke meget over »Et Offer« og meente udtrykkeligt, at hiint først burde komme til Opførelse. Hun lagde Vægt paa, at dette Stykke i Romantik var saa Shakespearesk og desuagtet ingen Efterligning, men i Eet og Alt dansk — en Anskuelse, der var mig saa meget kjærere, som det var et saadant Maal, jeg havde sat mig. Angaaende Opførelsen yttrede hun, at det kunde nok komme til at tage sig godt ud paa Scenen, hvis det blev indstuderet, som hun havde tænkt sig det. Betænker man, at Spørgsmaalet her var om et Stykkes Virkning fra Scenen, og at s. 157 Dommen om dette i saa Meget beroer paa practiske Forudsætninger, saa kan en Skuespillerinde »med Forstand« ikke beskyldes for Indbildskhed, naar hun tiltager sig Mening derom.

Men Resultatet af det Hele er, at en Appel fra Deres Censur ikke vil kunne ventes indrømmet en Forfatter. Dette maa jeg ansee for meget beklageligt. Det er visselig ikke godt, at een Mand skal have hele vor dramatiske Litteraturs Skjæbne i sin Haand; og heller ikke er dette ved noget andet Theater, selv ikke engang i Tyskland, Tilfældet. Det er ikke Deres Indsigt og gode Villie, jeg har mindste Tvivl om, og hvorfor jeg finder en Fleerhed af Censorer mere betryggende. Men hverken De eller Nogen kan sige Dem fri for momentan Indisposition, Træthed under Gjennemlæsningen af de sagtens talrige Skuespil, der indsendes, eller Forkjærlighed for visse Retninger i Poesien, og i dette og lignende Tilfælde kunne da Fleertallets Meninger (de forskellige æsthetiske Standpunkter) balancere hverandre. Her er jo ikke Tale om en Begynders Arbeide, der skal bøie sig under en Ældres, Erfarneres Autoritet. Men selv Oehlenschläger, hvis han havde levet, maatte finde sig i, at Spørgsmaalet om hans hele s. 158 dramatiske Virksomhed afgang af Theatrets eneste Censor. Er det ikke meget at befrygte, kjære Ven, at vore dramatiske Forfattere ved deslige inappellable Domme omsider ville forstumme og tabe Lyst og Lune til at blive ved? Og vilde De selv ret længe finde Dem i slige for Deres Kunst trykkende Kaar?

De siger »at der existerer ikke og kan ikke existere noget Overtribunal, der underkjender Theaterdirecturens Censurbestemmelser eller i det Hele nogen af hans administrative Bestemmelser.« Dette mener De ikke, kjære Ven, og kan ikke mene det. Det Administrative er vistnok af endelig Natur og modtageligt for en definitiv Slutning. Men Dommen over et Kunstværk (det være sig en Digers Arbeide eller en Skuespillers Fremstilling deraf) kan appelleres i det Uendelige og indankes fra det ene Overtribunal til det andet. Julius af Tarent erholdt i sin Tid Prisen med Til sidesættelse af Emilie Galotti; men den Dom er for længe siden appelleret og underkjendt. Skal jeg tage Exempel af mine egne Stykker, da ventede De Dem overmaade Lidet af »De Deporterede« og navnlig af dets Opløsning. Men intet af mine Skuespil er i saa kort Tid opført saa ofte, og dets Slutning har viist sig af stor Virkning paa Scenen. Hvad »Onkel s. 159 Jokums Idee« angaaer, da erkjender De, at »det viser en sand Diger«; men Deres Kritik gaaer ud paa, at det, med sit enkelte Indhold, fylder en Aften, og at dets Opløsning ikke vil behage. Det kan være, at De har Ret. Det er af Hensyn hertil, at jeg har foreslaaet at lade Opførelsen beroe, indtil man ved dets Trykning havde erfaret, hvad Indtryk det frembragte paa det læsende Publicum, og hellere nu gjøre Forsøg med et andet Skuespil af mig af anden Retning og Stemning.

Til Slutning beder jeg Dem være forvisset om, at jeg ikke har miskjendt den venskabelige Tone, der, uagtet alle Differenser, gaaer igjennem Deres Skrivelse.

Hertz, Henrik, *Breve fra og til Henrik Hertz,*

Deres hengivne
Henr. Hertz.